

حانی ء شے مرید ء مہری داستان ء ندارگ کشی نورالحق شاہ*

Abstract:

Environments collaborate to create scenographies for our acts. Every action we take and practically everything we do takes into account the scenic formation—landscape, site, and setting—as well as a method for creating the event's actual physical, perceptual, and emotional context. The word "Scenography" refers to all of the components that go into creating an environment. Balochi poetry is linked with nature. All forms of Balochi poetry have been a big source of creation of original imagination, and scenography. This paper discusses various examples of naturalism and scenography in famous Balochi folk epic of Hani and Shay Mureed. This epic is told in form of poetry.

گچین لبز: ابرم، درین، شایقی، حانی، شے مرید، مہری داستان، ندارگ کشی

بنداتی تران:

ندارگ اصل ء عربی زبان ء لفظ ”منظر“ انت کہ عربی، فارسی ء اردو ء ہم منظر گوشتک بیت۔
بلوچی ء ایشی ء داستہ ندارگ ء ندارہ کار مرز بیت۔ ایشی معناء مطلب انت زید، تماشا، سیل، نظر، بوم،

ایم فل سکالر شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان، کوئٹہ*

چشم و ش، ديدار- نڊارگ كشي ۽ مطلب ايش انت كه انچين جا گهه ۽ واقعه ۽ را انچوش بيان ڪنگ كه هما جا گهه يا هما واقعه ۽ در ستين نڊاره مردم ۽ چٽاني ديمابيا انت، هميش نڊارگ كشي گوشگ بيت۔
شاعري ۽ نڊارگ كشي ۽ خاص بلوچي شاعري ۽ نڊارگ كشي ۽ يك انچين همگر نجي هست كه چه يك دو ميگ ۽ جتا بوت نه كن انت۔ بلوچي شاعري ۽ چه بنداتي روچا ابرم نگاري ۽ نڊارگ كشي چه درستان گيش ترانت۔ ايشي ۽ سبب ايش انت كه بلوچ يك انچين هند ۽ دوار ۽ ۽ واهند انت كه آئي هرچ نيمگ ۽ ابرم ۽ رنگ گون وتي زيبائي ۽ ديماكاي انت۔ ڪوه ۽ ڪوچگ ۽ ڪلگاني سيل، بالي مرگ ۽ سهداراني بال، مچگ ۽ ترزگ، ڪارواناني چڙيگاني توار، روچ ۽ شپ ۽ وهد ۽ پاس، روچ ۽ بزمش، ماه ۽ استالاني روژناهي، زري ۽ بباياني، پٽ ۽ ميداناني پراهي ۽ شايي، رولهي ۽ زردى ۽ درين ۽ پيتين رنگ، هو راني تزنديس گوارگ، گزنداني نهكو كين توار، گروڪ ۽ شهم، ريگستان ۽ دگه بازين چيزاں بلوچ ۽ تب ۽ نفسيات ۽ سرا اثر دور داتگ ۽ اے اثر شاعري ۽ شري ۽ گندگ بيت۔ چوشكه حاني ۽ شئي مرید ۽ مہري داستان ۽ شعر اں به چارے كه آواني اندر ۽ نڊارگ كشي شريں وڙے ۽ ڪنگ بوتگ۔

حاني ۽ شئي مرید ۽ مہري داستان بلوچي ڪلاسيڪل لبزانك ۽ نامدارين داستان ۽ جہت ۽ زانگ بيت۔ اے داستان نه ايوك ۽ يك مہري واقعه ۽ بلڪن ۽ اے داستان ۽ بلوچ ۽ راجي زند ۽ بازين مہر ۽ محكمين ربیدگ ۽ بون دپتري چیدگ بندوك انت۔ حاني ۽ شئي مرید ۽ مہري داستان ۽ بارواغوث بخش صابر (2011) نبشته ڪنت:

بلوچستان ميں عوامي، روماني اور تاريخي داستانوں ميں حاني ۽ شئي مرید کی داستان کو جیسی قبولیت عام حاصل ہوئی کسی دوسری داستان کے حصے ميں نہیں آئی۔
(ت- 52)

حاني ۽ شئي مرید ۽ داستان ۽ بلوچ چاگرد ۽ يك مزنيں ارز شتي است ۽ انوگين دؤر ۽ هم بلوچ چاگرد ۽ اے داستان بيان ڪنگ وانگ ۽ گوش دارگ بيت۔ چه ايشي ۽ مردم اے سرپد بيت كه بلوچي لبزانك ۽ اے داستان انگت توء تا جگ انت اے بابت ۽ گل خان نصير (2011) نبشته ڪنت:

بلوچی کلاسکس میں شے مرید، حانی کی روایت صحیح ہے یا کسی شاعر کی خود ساختہ داستان ہمیں اس سے بحث نہیں۔ ہمیں تو صرف یہ دیکھنا ہے کہ اس داستان سے بلوچی زبان و ادب کو جو قابل قدر فائدہ پہنچایا گیا ہے اس سے کیسے استفادہ کیا جائے جہاں تک بلوچ عوام کا تعلق ہے انہوں نے اس داستان کو سینے سے لگایا ہے اور اس کی قدر کی ہے۔ اس پر پانچ صدیاں گزر جانے کے باوجود اب تک انہوں نے شے مرید کی داستان عشق کو تازہ اور اس کے کلام کو زندہ رکھا ہے۔ (ت۔ 246)

حانی ء شے مرید ء مہری داستان ء شعراں شاعر ء بازو شیں ء شریں ندرگ کشی گرتگ۔ اے داستان یک نیمگے حانی ء شے مرید ء مہرانی نمیرانیں چیدگ ء نشان انت تا دومی نیمگ ء اے داستان ء شے مرید ء زبان داری ء قول ء پاسداری انت ہم۔

حانی ء شے مرید ء مہری داستان بلوچی کلاسیکل لبز انک ء مستریں شعراں شمار کنگ بیت۔ اے داستان نہ ایوک ء یک مہری واقعہ ءے بلکن ء اے داستان ء بلوچ ء راجی زند ء بازیں مہر ء محکمیں ربیدگ ء راجد پتری چیدگ بندوک انت۔ اے داستان یک نیمگے حانی ء شے مرید ء مہرانی نمیرانیں چیدگ ء نشان انت تا دومی نیمگ ء اے داستان ء شے مرید ء زبان داری ء قول ء پاسداری انت۔ اے داستان ء شے مرید یک انجیں بلوچے ء عکس انت کہ آئی ء زبان ء قول ء پاسداری ء بلوچ راج ء رایک نامے داتگ۔ میریں شے مرید ء بابت ء شکور زاہد (2013) نبشتہ کنت:

شے مرید ء آرپیں پت ء نام شے مبارک انت۔ شے مرید ء حانی ء عشقی داستان سک باز مشہور انت ء بلوچ راجد پتر ء مہراکی داستانانی لڑ ء شریں وڑے ء گندگ بیت۔ شے مرید وتی قول ء زبان ء پاسانی ء وتی دوستیں دلدار حانی ء ببادنت ء چو گنوکانی وژادیم پہ پاکیں مدینہ ء مکہ ء زیارت ء روت ء حانی ء دل سوچیں غم شے ء شاعری ء مستریں میراث انت۔ (ت۔ 44)

حانی ء غم ء زہیر بہ بنت یا کہ چاکر ء رپک ء ہنر، شے مرید ء شاعری ء مستریں میراث انت۔ اے دوئیں بُن گپ شے مرید ء شاعری ء سک باز گندگ بنت ء ہے درائیں بُن گپانی ندرگ جوانی ء شے مرید ء شاعری ء گندگ بنت۔ ہے وڑا شے مرید ء اے شعر ء دلگوش کن ات:

مکہ ء در بند ء کپوت کو کو اں مکن
 نالگ ء پریا تاں گور من بالاد ء محبن
 دوشی تو دزنگ وش گشیں کو کوئے کتگ
 تو منی مو حیں دل غمانی اولاک کتگ
 سر منی شیدا انت پما گندیم گونگ ء
 چاکری دوست ء ماڑی ء لڑو کیں گل ء
 پہ حقیں دشتار ء قہر ء دریا ء کپتگاں
 ماں زرے لنجیں کپتگ ء ہیشتی شتاں
 ہمراہ منی میاہ ء قرآن وائیں عالماں
 ہم دلیں میاہ ماں شپی پاساں جُست کناں
 شے ترا چونیں تو زیادہیں اُفاراں جن ء

(ہوار: شاد، 2016: 296)

اے شعر ء شے مرید ء یک انجیں ندر گے پیش دارگ ء انت کہ آیک نیمگے گوں کپوت ء ہم
 کلام انت ء کپوت ء راگو شگ ء انت کہ تو بازیں کو کو کن ء تئی کو کو ء نالگ من ء پریشان ء ملور کن انت
 پرچاکہ من وت پیسر ء چہ ملور ء مونجایاں کہ منی دست ء چہ منی حقیں دشتار پلگ بوتگ ء میریں چاکر ء
 وتی ماڑی ء پہ رپک بُرتگ۔ تاں دومی نیمگ ء آگو شیت من انجیں دُوریں جاہے رواں چہ حانی ء غم ء
 زہیراں بے حال بہ باں ء اے سفر ء منی ہمراہ قرآن وائیں عالم ء دیندار انت۔ اے ہما سفر انت کہ شے
 مرید دیم پہ مکہ ء مدینہ ء زیارت ء سرگیپت۔ شے مرید ء دگہ یک شعر ءے دلگوش کن ات کہ یک شپے
 رندانی دیوان بیت ء آئی ء وابانی بانک حانی ء یاتاں بے چاڑیں شے مرید ہم ہے دیوان ء ساڑی بیت۔
 شعر اے وڑانت:

”رنداں کہ دیوانے کُتہ
میر چاکر ء محل ء بُن ء
دوشی گروکاں کہ جتہ
کئے واب ات ء کئے آگہ ء
کس ء نداشتگ شادی
دروگیں زبان ء گواہدی
نئے کہ جڑے نئے جمبرے
ذگریں زمستانی شپے
گالے مُرید دیوانگ ء
دیوانگ ء مستانگ ء“

(ہوار: غمشاد، 1997: 81)

شے مرید ء اے شاعری ء رندانی دیوان ء یک شپے ء ندرگ کشی کنگ بوتگ کہ اے دیوان
شے مرید ء جند ہم نندوک بوتگ۔ اے شعر ء بابت ء اے ہم گوشتگ بیت کہ اے شعر شے مرید ء
جند ء شعر نہ انت بلکن ء ہماز مانگ ء یک دگہ شاعر ء نبشتہ کنگ، اے بحث وتی جاہ ء بلے، اے شعر
یک انجیں ندرگے نشان دیگ ء پیش دارگ بوتگ کہ شے مرید دیوان ء ساڑی انت ء آہے دیوان ء
حانی ء رایت کنگ ء انت ء ہے گوشتگ ء انت کہ جمبر ء جڈ نیست گڑا اے گروک ء چونی ء شہم جتہ،
بزاں آگوشتگ ء انت کہ الم منی وابانی پڑی ء منی دل دوستیں دشتار حانی ہے کش ء گور ء من ء چیر وکائی
چارگ ء انت کہ آئی ء ہے ساڑی بوتگ ء سوب ء ہر نیمگ ء چو گروک ء روژناہی تالان انت۔

بلوچی کلاسیکل شاعری ء ندرگ کشی باز جوانیں وڑے ء گندگ بیت پرچاکہ آزمانگ ء
شاعری ء ہم تشبیہ ء استعارہ کار مرز کنگ بوتگ کہ جوانیں شاعری ء واسطہ الٰہی عین چیز انت۔ حانی ء شے
مرید ء داستانانی شعر اں ندرگ کشی ء دگہ یک نمونگے دلگوش کن ات:

من مسجد ء وٽه نماز
 لاڱو ڪه ڪائنت جڳتگ ء
 نندنت مني راستين ڪش ء
 من ڪه سلام گر ديننگاں
 لاڱو! بلوٽ دادن ء
 من دادن ء بند نه باں
 زيرات مني جماڙگ ء
 زين ء هزاري مرڪب ء
 تنڀ ء گون پھلين اسپر ء
 تير و ڪمان، گون جابو ء
 ڪارڇ و بروڪين خنجر ء
 گوشتہ اگازي لاڱوان
 لوٽون دُٺاني حاني ء

(هوار: نصير، 2005: 110-109)

شے مريد وٽي اے پر بندء همادل سوزء غمناڪين واقعهء نڊارگ ء بيان ڪنگ ء نشان ديگ ء
 انت ڪه هے واقعهء پڊ آچہ وٽي زندء متاهء مڏي بزاں وٽي دشتر حاني ء چہ جتا ڪنگ بيت۔ آوتی اے پر بندء
 اے نڊارگ ء اے وڙ پيش داريت ڪه وهڊے من مسيت ء چہ نمازء در آتڪاں تاں ديسٽ ڪه لاڱوا تڪ ء
 مني ڪش ء اوشتات انت آهاں چہ من انڇين لوٽ ء گرت ڪه مني هوش شُت ء من نه زمين ء بوتال نه
 آزمان ء آهاں شه من مني دشتر حاني لوٽ ات۔ من گوشت ڪه مني نمازء به زورات، مني تيرء ڪمان آل
 به زورات۔ مني تيزء بروڪين ڪارڇ ء مني زحم ء به زورات۔ بلے آهاں ڇچ گوش نه داشت آهاں مني زندء
 ڪل متاه مني واباني بانڪ گليں حاني لوٽ ات۔ من يڪ انڇين ڇڪاسے ء ڪپتاں ڪه يڪ نيمگے بلوچي قول ء

زبان انت تاں دومی نیمگ ء منی زندگی ء ارواں بزاں منی دشتار ء گلیں دُنانی بانک حانی انت۔ من مجبور
 بو تاں کہ وتی بلوچی قول ء زبان ء پاسداری ء بہ کنناں، من گوں ناکا میں دلے وتی دل ء ٹکر ء دشتار حانی
 لانگوں بخشات۔ وہدے کہ شے مرید وتی قولانی دیم ء لاچار بیت ء حانی ء بخشائیت گڑا دومی نیمگ ء حانی
 ہم سک باز پریشان بیت ء گوں شے مرید ء گلہ کنت ء گوشت:

او	شے	مرید	دیوانگیں
مرد	لانگوں	داد	دیاں
دست	ء	سلاہان	دیاں
لانک	ء	دو	گوشیں
اِپساں	گوں	تازی	گرگاں
پاکڑہ	ء	بگی	جڑاں
لانگو	پہ	دروہے	اتگاں
میر	چاکر	ء	پر ماتگاں
لب	ء	لام	ء
گر	لانگوں	حرکت	کتیں
گوں	تو	چشیں	گپے
خنجر	چہ	لانک	ء
ٹک	چہ	زبان	ء
لانگو	تچانی	ء	شُتیں
گوں	چاکر	ء	گنگی

(ہوار: دشتی، 2020: 120)

اے شعر ء شے مرید ء بخشا تگیں دشتار ”حانی“ چہ شے مرید ء ہمے گلگ کنت ء گوشت کہ وہدے لاگواں اے وڑیں گپے جنگ ات تو وتی لانک ء تیزیں حنجر کشتیں ء آئی زبان چہ نگ ء کشتیں۔ آگلگ دنت ء گوشت کہ مردم پہ قول ء زبان وتی دست ء سلاہ ء لانک ء حنجر اں دینت بلے تو شر نہ کنگ کہ وتی دشتار بخشا تگ۔ دشتار بخشا تگی چیزے نہ انت تو باندیں اے وڑمہ کرتیں۔ اے پر بند ء قصہ ء بیان وتی جاہ ء بلے اے پر بند ء ندرگ کشی ء ندرگ سازی ہم جوانیں وڑے ء کنگ بوتگ کہ حانی گوں شے مرید ء دیم پہ دیم بزاں (مخاطب) انت ء گوشت ء او شے مرید او شے مرید! اے شعر ء حانی وتی دل ء زنگاں گوں شے مرید ء ریچک ء انت۔ حانی ہر چند کہ شے مرید ء گوں گلہ کنت ء وتی دل ء زنگ ء پریاتاں رنجیت، بلے شے مرید ء مہر آئی ء دل ء چہ ہجر کم نہ بنت۔ آچا کر ء گس ء بانگ جوڑ بیت بلے یک ساعتے چہ وتی کسانے دشتار شے مرید ء بے حال نہ بیت۔ آوتی یک شعرے ء گوں شپا نکاں گوشت کہ بہ روئے راہ سر ء بہ نندے بلکن ء منی واہیں شے مرید گوزیت، آئی ء بہ گرے ء منی کرے بیارات۔ شعر اے وڑانت:

او بابک ء مال ء شپانک
مالاں چراگا ہاں برے
منجاں کہور پراہ دامیں
ماں ڈھاڈر ء راستیں کش ء
بلے کائنت فقیر دیوانگیں
چہ کابلی راہ ء گوزاں
شانک دے خماریں دیدگاں
مردے چما راہ ء گوزی
آستینک ء پشک ء پر ننیں
شلوار ء پادگ گون ننیں

دیوانگی گج ۽ کیس
 بچار حانی ۽ نام ۽ دپس
 تو شوانگی دزکاں بہ زیر
 انچو گلانش بکن
 پیشانی دزوتے بدے
 وشحالی ۽ حالے بدے
 بیارے منی کل ۽ دپ ۽

(ہوار: شاد، 2016: 358)

حانی وتی اے شعر ۽ شپا نکاں گوشتیت کہ ہر مرد ۽ جاگ ۽ آستونک پر نیست ۽ پاد دپ نیست
 چو ملنگ ۽ فقیر ۽ انت ۽ آئی ۽ نشانی ایش انت کہ آئی ۽ دپ ۽ حانی ۽ نام انت۔ اے مرد گڑا الم ۽ شے مرید
 انت۔ اگاں شامے وڑیں مردے دیست آئی ۽ دستاں بہ گرات، آئی ۽ سلام ۽ دروت ۽ پد منی کرا
 بیارات۔ حانی وتی ودار ۽ مہر ۽ درنگازی ۽ اے شعر ۽ گوں جوانیں ندارگ ساچی ۽ کنگ ۽ انت۔ حانی
 چوش کہ نہ ایوک ۽ شے مرید ۽ دشتار بوتگ بلکن ۽ آشے مرید ۽ دل ۽ تاہیر ۽ کرار ہم بوتگ۔ انچو کہ شے
 مرید ۽ حانی دوست بوتگ ہے وڑا حانی ۽ ہم وتی دشتار شے مرید سک دوست بوتگ۔ ہمیشہ آئی ۽ شعر اں
 تو انچیں ندارگ دیست کن ۽ کہ آپہ شے مرید ۽ یک دیدار ۽ گند کے ۽ وتی سہت ۽ زیوراں ہم دیک ۽
 چک ۽ پد نہ بیت۔ چوش کہ آئی ۽ اے شعر ۽ دلگوش کن ات:

بانگ اگن میا ہے بگنداں چوشیں
 گڑا مستگی منارا چے بخش ۽
 احوالے دے تو مارا
 وتی دُراں ۽ دیاں شریباں
 گوش ۽ کٹلاں زربناں

دست ء سنگہ ء بایگاں
 پاد ء مار سریں پادیگاں
 لانیگاں کماں باینیاں
 مستگی ترارا بخشاں
 چاکر گوں سلاہ ء سنجاں
 سبی گوں ہزاری گنجاں
 درست گردینگ سرے شے ء
 انگت سر منی قربان انت

(ہوار: غور، 2020:202)

حانی وتی اے شعر ء شے مرید ء مہرانی تَن ء انچو پیش دارگ ء انت کہ وانوک ء راہے ندارگ
 ء منظر وتی چٹانی دیم ء گندگ ء کنیت۔ اے شعر ہم یک پیغام ء کلوہ ءے کہ ہر کس منی شے مرید ء حال ء
 کاریت من آئی ء راوتی گوش ء دُراں دیاں ء میریں چاکر خان رند ء گوں آئی ء کوٹ ء کلاتاں بخشاں۔
 اے شعر ء حانی وتی دوستدار ء گندگ ء تلوسیت ء بے کرار انت۔ اے مہری داستان ء تہر مہریک نیمگی نہ
 انت بلکن ء بے قراری ء بے چاڑی دوئیں نیمگ ء گندگ بیت۔ انچو کہ حانی پہ شے مرید ء تلوسیت ہے
 رنگ ء شے مرید ہم تاں زندگ بیت وتی حانی ء گندگ ء بے چاڑ ء ملور بیت۔ شے مرید ء حانی ء اے
 مہری داستان ء دگہ یک شعرے دلگوش کن ات:

حانی دل ء تیراں محبن
 شلیں نہاں من ڈوبرا
 اے رنگ منی ساہ نہ روت
 موجیں دل ء نیست انت رضا
 زیر تو وتی جود ء جگ ء

برات ء دو گوشیں خنجر ء
شل دے منی پاکیں کش ء
ہر دو کشاں پار گوزیت
حون پہ پلکاں رچنت
پاک کن گون شار ء پلو ء
دست گون زباد و تنگواں
ہنی رجیں مور دانگاں
لیٹان ہما ہند ء کپن
حانی تئی کل ء دپ ء!
صبحی کہ بیا آنت دزگہار
شارتی و دابانی شلی -
لڈوک دُریں ہمبلی
اچ تو ہے پول ء کننت
شاہ ننگریں چیا جنگ؟
کسی ء بدائی ء نہ ات
اچ وت میار ء دُور کینے
شہ پہ شپانی ء چرگ
ماگون میاراں پُلگ
میر چاکر ء بُور ء جنگ

(ہوار: غور، 2013: 38-39)

اے شعر ء شے مرید گوں حانی ء دز بندی کنت ء وتی دل ء مہرانی در شانی ء کنت۔ اے شعر ء
 شے مرید حانی ء بخشایک ء رند گوں حانی ء دز بندی کنت ء گوشت کہ تراچہ پد من زندگ بونگ نہ
 لوٹاں تو بیا گوں وتی براتاں منی سینگ ء خنجرے بہ جن دانکہ منی زندہ خون تئی پادانی دیم ء بہ رچاں ء تو
 گوں وتی شار ء منی حوناں ساپ بہ کن۔ شے مرید ہم چو حانی ء بڑینگ بیت بلے وتی قول ء زبان ء
 پاسداری ء گلگ ء ہم کرت نہ کنت ہمیشہ اے بڑن ء اوپاراں شعرانی رنگ ء در شان کنت۔ حونانی پلک
 ء سر ء رچگ ء گوں شار ء دامن ء ساپ کنگ ء ندرگ پہ عاشق ء ہر چون بہ بیت بلے پہ شعر ء وانوک ء
 گوش دارو کاں سک غمناک ء نہ وش انت۔ حانی ء شے مرید ء نمیر انیں عشقی داستان چہ اے وڑیں
 ندرگ کشی ء چکار ء پُر انت۔ حانی ء جتائی ء پد وہدے شے مرید نزور ء ناتوان بیت گڑا آحانی ء یک کلو ہے
 ء پستو ء اے وڑ دنت:

آ تیر کہ من پیش ء جتگ
 نیں پہ تئی گار کتگ
 مردی و مرد کاری نہ یاں
 برورد ء سواری نہ یاں
 عشق ء تئی ء ستگاں
 جان ء بیل ء پیلوشنگاں
 بند بند وتی داغ داٹگاں

(ہوار: نصیر، 2011: 286)

اے شعر ء شے مرید وتی نزوری ء پیری ء ندرگ ء پیش دارگ ء انت ء حانی ء گوشتگ ء انت
 کہ من آپیری شے مرید نیاں من ناں مردیاں ء ناں مردی۔ منی دستانی ہائی ء جان ء طاقت شتگ
 ہمیشہ نوں من تئی بوت نہ کناں۔ شے مرید وت ء را انچو ظاہر کنت ء حانی ء راتسلہ دنت کہ بے منی ء تو
 وت ء راوش بہ دار ء وتی زندگی ء وشحال بہ بو۔ بلے اے آس دُونیں نیمگ ء جمبور بیت، تاں اے مہرانی

سچو کیس دوستدار یکے دومی ء مہ گنداں کجا تاہیر ء آرام گر آنت۔ ہمیشکہ حانی ہم نہ منیت ء میریں چاکر
خان رند ء برزیں بادگیر، ماڑی کلاتاں پہ وتی دلی دوستدار ء یل دنت ء پہ مدا می وتی کسانے دشتار ء روت۔
حانی ء شے مرید ء مہری داستان ء بازیں انجیں ندارگ ساچی کنگ بوتگ کہ وانوک ء گوش داروکاں گوں
وت ء بر آنت۔

آسر:

شے مرید ء حانی ء مہری داستان ء شعر اں ندارگ ساچی ء دروشم سک بازودی کنت۔ چو شکہ
حانی ء غم ء زہیرانی ندارگ، چاکری رپک ء ہنرانی ندارگ شے مرید ء زبان ء قولانی پاسداری ء
ندارگ، رندانی دیوان ء مجلسانی ندارگ، گوں کپوتاں شے مرید ء گپ ء گالانی ندارگ مرید ء مکہ ء
مدینہ ء سفر ء ندارگ، مرید ء تیغ ء اسپر مرکب ء سواری ء ندارگ، حانی ء پہ مرید ء بے چاڑی ء ملوری ء
ندارگ، آئی بژن ء اوپارانی ندارگ ء دگہ بازیں ندارگ کشی ء کنگ بوتگ کہ اے مہری داستان ء
شعرانی پر بند وکیں شاعرانی کرد ء کمال انت کہ آواں پیش داشتگ کہ اے شعرنوں کلاسیک ء درجہ ء
سر بوتگ۔

سرشون:

- دشتى، جان محمد (2020) وش اتنت عهڊى دور بلوچانى، كوئٽه: بلوچى اكيڏمى
- زاهد، شكور (2013) چاكرى عهڊء شاعريء تبء ميل- هو، بلوچستانيات، كوئٽه: بلوچى اكيڏمى (2) 38-61
- شاد، فقير (2016) ميراث، مند: فاضل ادبى كاروان
- صابر، غوث بخش (2011) بلوچى لوڪ داستانين، كوئٽه: بلوچى اكيڏمى
- غمشاد، اكبر (1997) كهنيں شاعري، پنجگور: دلم پبلىكيشنز
- غور، عبدالرحمن (2013) نغمه كوھسار، كوئٽه: بلوچى اكيڏمى
- نصير، گل خان (2005) بلوچى رزميه شاعري، كوئٽه: بلوچى اكيڏمى
- نصير، گل خان (2011) بلوچى عشقيه شاعري، كوئٽه: بلوچى اكيڏمى